

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2014 vp

Valtioneuvoston selvitys komission suosituksesta neuvostolle komission valtuuttamisesta aloittamaan neuvottelut transatlanttisesta kauppaja investointisopimuksesta EU:n ja Yhdysvaltojen välillä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 21 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt jatkokirjelmän 2. UM 14.02.2014 asiassa E 43/2013 vp talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kaupallinen neuvos Mary-Anne Nojonen ja kaupallinen neuvos Kimmo Sinivuori, ulkoasiainministeriö

- hallitusneuvos Liisa Heinonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- asiantuntija Vesa Vuorenkoski, Akava ry
- kansainvälisten asioiden asiantuntija Aleksi Kuusisto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- varatoimitusjohtaja Antti Neimala, Suomen Yrittäjät
- kansainvälisten asioiden päällikkö Risto Kousa, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Neuvottelut Euroopan unionin ja Yhdysvaltain välisestä transatlanttisesta kauppaja investointikumppanuussopimuksesta (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP) käynnistyivät heinäkuussa 2013. Sopijapuolet tähtäävät kunnianhimoiseen, laaja-alaiseen ja vastavuoroiseen kaupan vapautumiseen tavara- ja palvelukaupassa. Neuvottelut sisältävät kolme pääneuvottelualuetta: markkinoille pääsy, sääntelykysymykset ja tullien ulkopuoliset esteet sekä globaalit säännöt. Neuvotteluaiheita näissä ky-

symyksissä ovat tavarakauppa, alkuperäissäännöt, palvelujen kauppa, investoinnit, julkiset hankinnat, sääntelyn yhdenmukaisuus ja sektori-kohtaiset erityismääräykset, terveys- ja kasvin-suojelutoimet, kaupan tekniset esteet, teollis- ja tekijänoikeudet, kestävä kehitys, tullimenettelyt ja kaupan helpottaminen, energia, raaka-aineet, pienet ja keskisuuret yritykset sekä sopimuksen riitojenratkaisujärjestelmä.

Kaikista kysymyksistä neuvotellaan samanaikaisesti ja kaikki neuvottelualueet tulevat olemaan osa kokonaispakettia. Sopimuksesta teh-

dään ns. elävä sopimus, jossa on jatkotyön mahdollistava tietojenvaihto- ja konsultaatiomekanismit. Neuvotteluissa on tarkoitus edetä nopealla aikataululla, vaikka määräaikaa neuvottelujen päättämiseksi ei ole asetettu. Vaikka useissa neuvottelualueissa on vielä pidättäydytty osapuolten kantojen selvittämisessä, neuvottelut ovat etenemässä tekstipohjaiseen käsittelyyn.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tavoittelee sopimuksella eurooppalaisten yritysten markkinoillepääsyn parantamista tavara- ja palvelukauppaa vapauttamalla sekä avaamalla nykyistä laajemmin Yhdysvaltain julkisia hankintoja kilpailulle erityisesti syrjiviä kotimaisuusvaatimuksia poistamalla. Valtioneuvosto pitää osapuolten sääntelyn yhdenmukaistamista ja kaupan esteiden poistamista yhtenä keskeisistä sopimuksen mahdollisista hyödyistä, koska tekniset kaupan esteet ovat suomalaisten yritysten yleisimpiä ongelmia Yhdysvaltain markkinoilla.

Valtioneuvoston tavoitteena on edistää sopimuksella kestäviä, taloudellista kasvua ja työllisyyttä tukevia kansainvälisiä investointeja. In-

vestointien osalta sopimus ei saa kuitenkaan estää jäsenvaltioiden oikeutta kehittää syrjimättömästi esimerkiksi terveydenhuoltoa, kuluttajan suojaa, työntekijöiden suojelua tai ympäristön suojelua. Sopimus ei myöskään saa vapauttaa sijoittajia niille asetetuista oikeudellisista velvoitteista.

Valtioneuvosto tukee EU:n tavoitteita neuvotella Yhdysvaltojen kanssa Maailman kauppajärjestö WTO:n sopimuksia pidemmälle menevistä säännöistä. Tämän odotetaan edistävän vastaavista säännöistä sopimista muiden kauppakumppaneiden kanssa ja mahdollisesti myös neuvotteluja monenkeskisistä säännöistä.

Olennaista Suomelle on, etteivät eurooppalaiset järjestelmät ympäristön, työntekijöiden, terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi ole uhattuina. Suomi kiinnittää erityistä huomiota koko neuvottelujen ajan myös avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvotteluista annetaan ajantasaisia tietoja sidosryhmille ja kansalaisille neuvottelujen eri vaiheissa. Myös jäsenvaltioiden vaikutusmahdollisuudet sopimuksen sisältöön tulee taa-
ta jatkossakin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja suhtautuu myönteisesti EU:n ja Yhdysvaltain välisestä TTIP-sopimuksesta neuvottelemiseen uusien markkinoillepääsymahdollisuuksien avaamiseksi. Mikäli tavoite tasapainoisesta, Suomen neuvottelutavoitteet täyttävästä sopimuskokonaisuudesta toteutuu, sopimuksen voi arvioida olevan hyödyllinen Suomen kansantaloudelle.

Valiokunta toteaa, että neuvoteltavan sopimuksen vaikutuksista tehdyt selvitykset antavat syyn olettaa sopimuksen aikaansaavan myönteisiä taloudellisia ja työllisyysvaikutuksia koko EU:n alueella. Pienten ja keskisuurten yritysten on arvioitu hyötyvän sopimuksesta suhteellisesti enemmän kuin suurten yritysten. Saamansa

selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että Suomelle voi näiden neuvottelujen myötä avautua mahdollisuuksia kaikilla keskeisillä teollisuus- ja palvelualoilla alentuneiden kustannusten ja parantuneiden liiketoimintamahdollisuuksien myötä. Kunnianhimoinen sopimus vahvistaisi myös EU:n ja Yhdysvaltain globaalia asemaa kansainvälisen talouden sääntöjen määrittäjänä avoimempaan ja yhteiskuntavastuullisempaan suuntaan. Valiokunta painottaa, että toimiva globalisaatio edellyttää yhteisiä sääntöjä, jotka luovat yrityksille ja työntekijöille ennustettavan ja läpinäkyvän toimintaympäristön, varmistavat reilun kilpailun ja ottavat huomioon myös kestävä kehityksen periaatteen. Parhaiten nämä tavoitteet voidaan saavuttaa monenkeskisten sopimusten (WTO-sopimukset) avulla. Tämän

neuvottelutien edetessä hitaasti valiokunta pitää perusteltuna pyrkiä edistämään kansainvälisen sääntelyn harmonisointia kahdenvälisen sopimusten avulla.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta pitää valtioneuvoston näkemyksiä Suomen ja EU:n neuvottelutavoitteista perusteltuina ja pidättäytyy tässä lausunnossaan esittämään vain eräitä täydentäviä näkökohtia sopimusneuvotteluja koskevista reunaehdoista.

Tasapainoisen neuvottelutuloksen saavuttamiseksi valiokunta pitää olennaisena sitä, että neuvoteltava sopimus ei vaaranna tasapuolisen ja syrjimättömän lainsäädännön kehittämistä Suomessa ja EU:ssa. Tältä osin valiokunta viittaa erityisesti sääntelyn yhteensovittamisesta, teknisten esteiden purkamisesta ja investointisuojaan käytäviin neuvotteluihin. Samoin valiokunta painottaa, ettei sopimus saa vaarantaa korkeatasoisen terveyden-, turvallisuuden-, kuluttajien-, työ- ja ympäristönsuojelun toteuttamista Suomessa tai EU:n alueella. Neuvottelut eivät myöskään tosiasiallisesti saa johtaa olemassa olevan sääntelyn tason laskuun. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella Yhdysvaltain ja EU:n eri lähtökohdista lähtevät sääntelyperiaatteet tuovat oman haasteensa tämän tavoitteen saavuttamisessa, kun sääntelyn yhteensovittamisesta ja kaupan teknisten esteiden purkamisesta neuvotellaan. Investointisuojaan osalta on myös varmistettava, ettei sopimus johda tilanteeseen, jossa sijoittajat tosiasiallisesti vapautettaisiin niille asetetuista oikeudellisista velvoitteista. Vain asianomaisten maan lakien ja määräysten mukaan maahan tehtyjen sijoitusten tulee nauttia investointisuojaan, eikä investointisuojaan ulottamista markkinoillepääsyyn tule hyväksyä.

Valiokunta toteaa, että muita keskeisiä neuvotteluaiheita talousvaliokunnan toimialalla ovat mm. palvelujen kauppa, julkiset hankinnat ja energiakysymykset. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että palveluissa ja julkisissa hankinnoissa on tavoiteltava kunnianhimoista sopimusta, joka avaisi suomalaisille yrityksille uusia markkinoillepääsymahdollisuuksia ja toi-

si oikeudellista varmuutta markkinoilla jo toimiville yrityksille. Samalla tulee kuitenkin huomioida tietyt herkäät palvelusektorit. Tasapainoisen kokonaisuuden kannalta valiokunta pitää perusteluna neuvottelulähtökohtana EU:n aiemmissa kauppasopimusneuvotteluissa omaksuttua linjaa sulkea tietyt herkäät sektorit (kuten julkiset palvelut ja luonnonvarojen hyödyntäminen) sopimusneuvottelujen ulkopuolelle. Näin mm. mahdollistetaan, että Suomi voi päättää itsenäisesti lakisääteisten julkisten palvelujen (kuten koulutus-, sosiaali- ja terveyspalvelut) järjestämistavasta. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää myös kannatettavana sisällyttää sopimukseen energiaa koskevat erityismääräykset. Tavoitteena tulee olla yhteneväiset tekniset standardit sekä ympäristöystävällisten tuotteiden, kuten biopolttoaineiden, vastavuoroinen tunnustaminen erityisesti energiatehokkuudessa sekä kestävyyskriteereissä.

Lopuksi valiokunta toteaa, että sopimuksen tosiasiallisia vaikutuksia on vielä vaikea arvioida, koska neuvottelut eivät ole vielä edenneet tekstipohjaiseen käsittelyyn. Kokonaiskuvan hahmottamista vaikeuttaa myös se, että komissio on ilmoittanut arvioivansa uudestaan investointisuojaan osalta asetettuja EU:n tavoitteita keväen aikana toteutettavan julkisen kuulemisen seurauksena. Vaikka valiokunta pitää eduskunnalle tässä vaiheessa toimitettua aineistoa kattavana, se edellyttää, että asian suuren taloudellisen ja yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi valiokunta pidetään hyvin informoituna asian jatkovalmisteluista ja kummankin neuvotteluosapuolen neuvottelutavoitteiden täsmentymisestä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että neuvottelukysymysten tarkentuessa sillä on tilaisuus ottaa yksityiskohtaisesti kantaa vastuualueelleen kuuluviin kysymyksiin. Sopimuksen laajalaisuuden ja yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi valiokunta korostaa avoimuuden ja läpinäkyvyyden tärkeyttä sopimusneuvottelujen aikana. Tämä tulee ottaa huomioon EU:n ja valtioneuvoston toiminnassa.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston
kantaan korostaen edellä esitettyjä nä-
kökohtia.*

Helsingissä 14 päivänä maaliskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Miapetra Kumpula-Natri /sd (osit- tain)
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok (osittain)	Jukka Kärnä /sd (osittain)
jäs.	Lars Erik Gästgivers /r	Eero Lehti /kok (osittain)
	Teuvo Hakkarainen /ps (osittain)	Jari Myllykoski /vas
	Harri Jaskari /kok	Martti Mölsä /ps
	Johanna Karimäki /vihr	Sirpa Paatero /sd (osittain)
	Pia Kauma /kok (osittain)	Arto Pirttilahti /kesk
		Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Anna Sorto.